

ACTIEPLAN VOOR RODELAND 2026-2031

INLEIDING

Dit actieplan bevat initiatieven en acties waar de projectpartners de komende jaren samen aan willen werken in Rodeland. De acties passen binnen de 14 doelstellingen van het Rodelandproject en zijn op vrijwillige basis, vanuit het enthousiasme van de partners om in de drie Rodelandgemeenten samen aan de slag te gaan in het landschap.

Het actieplan is geen statisch plan: als er de komende jaren nieuwe kansen opduiken die binnen de 14 projectdoelen passen, kunnen die worden toegevoegd mits akkoord van het projectbureau. Omgekeerd kunnen door veranderende omstandigheden bepaalde acties in de toekomst minder zinvol of minder haalbaar worden.

ACTIES PER THEMA (LANDSCHAP)

De acties voor 2026-2031 zijn thematisch onderverdeeld in 6 landschappen:

1. Natuurlandschap
2. Oogstlandschap
3. Waterlandschap¹
4. Erfgoedlandschap²
5. Belevingslandschap

¹ Slaat op alle acties mbt water en droogte om te komen tot een klimaatrobuuster landschap in Rodeland. Gaat ruimer dan enkel het deelproject "Klimaatrobuuste vallei van de Molenbeek-Gondebeek en Driesbeek" dat valt onder subsidieprogramma Water-Land-Schap van o.a. de Vlaamse Landmaatschappij.

² Het gaat hier om alle acties die te maken hebben met de landschappen, monumenten en archeologische sites in Rodeland. Opgelet, het gaat hier niet om specifieke gebieden die worden afgebakend in een ruimtelijk uitvoeringsplan of RUP op basis van een vastgestelde inventaris of een onroerend erfgoedrichtplan en waaraan stedenbouwkundige voorschriften kunnen worden gekoppeld.

6. Onderzoeklandschap

De acties van het Onderzoeklandschap zijn opgenomen in de andere landschappen en worden niet apart behandeld.

Alle acties worden gerealiseerd op basis van vrijwilligheid van de eigenaars en gebruikers. Zo willen we **samen bouwen aan een waardevol natuur- en landschouwlandschap**.

NATUURLANDSCHAP

Behoud, opwaarderen, versterken en verbinden van de natuurkernen en creëren leefgebieden voor soorten (Europese soorten, Provinciaal Prioritaire Soorten,...).

Bosbeheer

- Creëren van **geleidelijke overgangen tussen bos en open landschap** (mantelzoomvegetaties)
- Opmaak **gezamenlijk natuurbeheerplan (NBP) Gondebeek** voor 160-180 ha natuur van een 17-20-tal boseigenaars³
- Stimuleren **duurzaam bosbeheer** in functie van verbetering van de kwaliteit en klimaatrobuustheid van de boshabitats en leefgebied van soorten (bosomvorming, bosranden, bosstructuur,...)

Verstoring

- Verminderen **lichthinder** in de omgeving van natuurkernen en in het buitengebied (oa via de duisternisbehoeftekaart en Inspiratiegids voor lokale besturen)

³ Voor verdere verduidelijking van begrippen bij het natuurbeheerplan, zoals bv. het **globaal kader** zie <https://natuurenbos.vlaanderen.be/natuurbeheerplannen/begrippenlijst-natuurbeheerplannen>

Bos- en natuuruitbreiding

Opmerking: alle acties mbt bos- en natuuruitbreiding zowel binnen als buiten Natura 2000⁴ vinden plaats buiten herbevestigd agrarisch gebied (HAG) en worden gerealiseerd op basis van vrijwilligheid van eigenaars en gebruikers.

- **Concretiseren** van de **Europese natuurdoelen** (beslist beleid) in Natura 2000 in samenwerking met landbouwers, privé-eigenaars, natuurverenigingen en lokale overheden onder meer door middel van beheeropties, ruil en aankoop (uitwerking van flankerende maatregelen voor betrokken landbouwers) en werken aan communicatie hierrond
- **Uitbreiding en versterking van bestaande bossen** (met focus op Natura 2000, buiten HAG), onder andere via Lokale Bosplannen
- Realiseren van **open natte natuur (graslanden, moeras)** binnen **deelgebied 4 Drooghout** (Natura 2000-gebied)
- Opportuniteiten benutten voor het creëren van **natte natuur en ‘sponslandschappen’ die maximaal water vasthouden**

Poelen voor amfibieën

- **Creëren nieuwe poelen en ruiming van bestaande poelen** op grondgebied van de 3 Rodelandgemeenten

⁴ Binnen de 3 Rodelandgemeenten liggen 8 deelgebieden van het **Europees Natura 2000-netwerk**, dit worden de Speciale BeschermingsZones (SBZ) genoemd. Het opzet van Natura 2000 is de realisatie van de Europese natuurdoelen (instandhoudingsdoelstellingen of IHD). Zo heeft elk land zijn natuurdoelen op basis van de Europese richtlijnen, die in 2014 werden vastgelegd per SBZ in Ministeriële besluiten. De streefdatum om alle natuurdoelen te realiseren is 2050. De doelen maken concreet welke maatregelen er in een gebied genomen moeten worden: per gebied werd bepaald hoeveel oppervlakte Europese habitats er nodig is en wat er gedaan moet worden om deze in een goede staat van instandhouding te krijgen.

De totale oppervlakte van de 8 Natura 2000-deelgebieden van de SBZ Zandleemstreek in Rodeland bedraagt 458,7 ha. De openstaande taakstelling voor boshabitats binnen deze 8 deelgebieden tegen 2050 bedraagt 67-97 ha (bosuitbreiding en bestaand bos onder beheerplan te brengen samen).

- Bekijken mogelijkheden voor **uitbreiding Poelenplan Rodeland** tot volledige perimeter van Oosterzele en Gavere
- Onderzoek locaties voor aanleg van een **educatieve poel** in Oosterzele en Gavere

Verblijfplaatsen en foerageergebieden voor vleermuizen (cfr. Soortenbeschermingsprogramma vleermuizen)

- Vleermuisverblijfplaatsen in **gebouwen**:
 - **Inrichten** van bunkers, ijskelders, (kerk)zolders,... voor vleermuizen bijv. via projectsubsidie soorten
 - Aandacht voor vleermuizen op **(kerk)zolders**, ook bij verkoop en herbestemming kerken
- Aandacht voor **verblijfplaatsen en foerageergebieden** voor vleermuizen in bossen/bosranden

Landschapsecologische verbindingen – kleine landschapselementen

- Ondersteuning bij **beheer** van kleine landschapselementen en optimaliseren van beheer
- Kansen voor **nieuwe landschapsecologische verbindingen** benutten ism de eigenaars en gebruikers (met het *Functioneel Ecologisch Netwerk*⁵ als inspiratiebron):
 - Aanplant **houtige KLE** (met aandacht voedselwaarde en beschutting voor vee en paarden)
 - Aanleg van **poelen**

⁵ De kaartlaag van het **Functioneel Ecologisch Netwerk (FEN)** voor de Provincie Oost-Vlaanderen is momenteel (= juni 2025) in opmaak. Het moet gezien worden als een dynamisch werkinstrument als basis voor dialoog, een inspiratiebron voor het realiseren van nieuwe landschapsecologische verbindingen. Met het FEN willen de provincies de leefgebieden van typische planten en dieren verbinden. Natuurkernen worden zo verbonden via kleine landschapselementen zoals houtkanten, heggen, dreven, knotbomenrijen, poelen en waterlopen. Zo kunnen dieren en planten veilig van het ene gebied naar het andere bewegen via groene en blauwe verbindingen. Het FEN komt niet met bijkomende regels/beperkingen, wel met stimulerende maatregelen gericht op: (1) inrichting in functie van behoud of verbetering van de verbindingsfunctie, (2) onderhoud, ontwikkeling en beheer van de kleine landschapselementen en overige verbindings-elementen met inbegrip van waterlopen, (3) instandhouding en ontwikkeling van de bestaande natuurelementen.

- Aanplant **kleine bosjes** met aandacht voor geleidelijke overgangen tussen bos en open landschap, buiten HAG
- Op zoek gaan naar kansrijke locaties voor **verbindingen thv bunkers** en deze realiseren in samenspraak met de eigenaars en gebruikers (idee voor deelproject rond bunkers)
- Op zoek gaan naar mogelijkheden voor **ontsnippering van wegen** en benutten van mogelijkheden

OOGSTLANDSCHAP

Versterken en ondersteunen van lokale landbouwers als landschapsbouwers in de open ruimte. Ondersteunen van verbrede landbouw.

Rol van landbouwer als landschapsbouwer versterken

- Organiseren van **infomomenten voor land- en tuinbouwers** op regelmatige basis (2 à 3 per jaar) waarbij het belangrijk is dat de inhoud concreet en toepasbaar is. Land- en tuinbouwers betrekken bij de keuze van de onderwerpen
- **Ontzorgen land- en tuinbouwers** bij het nemen van agro-ecologische maatregelen, bijv. opmaak subsidiedossier
- **Bodemgezondheid:**
 - Organiseren van **infomomenten en demo's** rond gezonde bodems en bodembeheermaatregelen zoals niet-kerende bodembewerking, compostering, C in de bodem, agroforestry,... op maat van landbouwers
 - Onderzoek mogelijkheden en zoeken projectmiddelen voor opstart **operationele groep rond bodemgezondheid** met landbouwers uit Rodeland met focus op het optimaliseren van compostering. Concreet wordt gedacht aan onderzoek van de mogelijkheden voor uitwerken van een initiatief rond **boerderijcompostering** met zowel aanvoer vanop de boerderij (dierlijke vaste mest) als vanuit het landschaps- en natuurbeheer (houtsnippers, maaisel graslanden), inzetten op samenwerking landbouw & natuur

- Promoten van **nieuwe teelten** (eiwitgewassen, aromatische wortels, goudsbloem en andere kruiden,...) en **nieuwe teeltsystemen** (mengteelten, strokenteelt, tussenteelt, agroforestry, grasklaver en kruiden in relatie tot gezondheid vee,...) via infomomenten en demo's voor landbouwers en **uitbouw samenwerkingen** met de onderzoeksinstellingen hierrond
- **Zwaluwen**: sensibiliseren en advies aan eigenaars, inventarisatie kolonies ism eigenaars, kunstnesten ter versterking van kolonies ter beschikking stellen en ophangen
- **Akkervogels**: sensibiliseren, monitoring, verbetering van het leefgebied, aanbod van zomervoedsel en wintervoedsel, voorzien nestgelegenheid en beschermen nesten,...
- **Bestuivers en natuurlijke vijanden**: inzetten op bloemenranden, bestaande instrumenten voor ondersteuning promoten, valorisatie maaisel bloemenranden, ondersteuning via onderzoek

Korte keten

- Verder ondersteunen initiatief **Rodelandbrood**
- Opmaken **overzicht van de korte keten bedrijven in de drie Rodelandgemeenten** (bijv. via een interactieve digitale kaart)

WATERLANDSCHAP

Samenwerken aan een klimaatrobuust landschap waarbij ruimte wordt voorzien voor water. Zowel overstromingsrisico's als verdroging zijn hierbij werkthema's.

Water op landbouwbedrijven

- Samenwerken met **land- en tuinbouwers rond water** (o.a. wateropvang en -opslag op landbouwbedrijven, erosie maatregelen, drainage,...)

Onderzoek

- Onderzoek naar **oppervlakte- en grondwaterdynamiek** in Rodeland en benutten van mogelijkheden voor terreinacties hierrond

Hydrologische herstelmaatregelen

- **Ophouden van water in waterlopen** op concrete locaties: mogelijkheden onderzoeken en benutten (bijv. plaatsen van vispasseerbare stuwen, verondieping beekbodems, (her)meandering,...)

- Benutten **opportuniteiten** voor **uitvoering van klimaatrobuuste maatregelen** (zoals ophouden van water via klimaatadaptief bosbeheer, aanpassingen aan rabatten en andere vormen van drainage,...) op percelen van Rodelandpartners, private boscijenaars en andere personen of instanties met interesse
- Inzetten op **hydrologisch herstel** in het stroomgebied van de **Makegemse bossen en het Aelmoesenijebos**: studie & uitvoering van herstelmaatregelen in kader van PAS-herstel, oa via het inzetten op sponswerking en op innovatieve maatregelen zoals vertragen stroomsnelheden, beekverondieping,...
- Inzetten op **hydrologisch herstel in de andere stroomgebieden** (oa inzetten op sponswerking) **en** meewerken aan herstelprojecten via subsidieregelingen vanuit ANB of andere instrumenten, uitwerken van Blue deal maatregelen in samenwerking met de lokale ruimtegebruikers

ERFGOEDLANDSCHAP

Het versterken van de streekidentiteit door het behoud en de herwaardering van het aanwezige erfgoed en een betere ontsluiting van dit erfgoed.

- **Sensibiliseren rond erfgoedelementen in Rodeland**
- **Bestaand houtig erfgoed** in kaart brengen, in stand houden en in de kijker zetten
- **Pilootproject erfgoedbomen en lokale besturen** (cfr. Entenproject van de Provincie): aanvullen bestaande inventaris van ‘*Houtige Beplantingen met Erfgoedwaarde*’, verzamelen enthout en opkweken van bomen. Via participatie met inwoners komen tot geschikte locaties en aanplant van de erfgoedbomen van de toekomst
- **Promoten** van provinciale en gemeentelijke **subsidiereglementen mbt erfgoed** voor bomen, bakovens en andere elementen met erfgoedwaarde
- Uitwerken projectidee rond de **bunkers** van het Bruggenhoofd Gent in de Rodelandgemeenten (idee voor deelproject rond bunkers)
- Organiseren **erfgoedwandeling** of uitwerken van een thematische **stopplaats** rond erfgoed bij wandelingen of fietstochten in Rodeland

BELEVINGSLANDSCHAP

Inzetten op een verhoging van de recreatieve kwaliteiten van het gebied rekening houdend met de draagkracht (o.a. via verdere uitbouw van het trage wegen netwerk).

Recreatieve infrastructuur en inrichtingsprojecten

- Uitbreiden **netwerk trage wegen** waar nodig is (bijv. missing links wegwerken) en waar opportuniteiten zich voordoen ism de eigenaars en gebruikers van de percelen, daarbij ook aandacht hebben voor problematiek van zwerfvuil en onderhoud. Vanuit het Rodelandproject ligt focus op gemeentegrensoverschrijdende projecten en projecten waar verschillende Rodelandpartners bij betrokken zijn
- Realiseren van **inrichtingsprojecten voor groene ontmoetingsplekken** zoals speelgroen, speelplaatsen, zorgtuinen, buurtnatuur,... in combinatie met waterberging (natte natuur) **ism de lokale gemeenschap** dmv een participatieve aanpak (Natuur in je buurt)
- Voorzien van **kleinschalige onthaalinfrastructuur** in huisstijl Rodeland waar opportuniteiten zich voordoen

Communicatie en educatie

- **Toegankelijke communicatie naar inwoners** rond natuur, landbouw en landschap, vergroten draagvlak (bijv. Natura 2000, Provinciaal Prioritaire Soorten, vleermuizen,...)
- Organiseren van **wandelingen, fietstochten, feestjes** voor de inwoners bij realisaties en/of periodiek (Rodelanddag), rond korte keten,...
- **Landbouweducatie:** initiatieven rond uitbreiden aanbod en uitbouw netwerk voor boerderijbezoeken ondersteunen
- **In de kijker zetten landbouwbedrijven** bijv. via infoborden bij boerderijen, uitgestippelde fietstocht met stopplaatsen, bedrijfsbezoeken
- **Kruisbestuiving landbouw & natuur:** natuur aan bod laten komen bij activiteiten die georganiseerd worden vanuit landbouw en vice versa
- **Communiceren** rond inspanningen die landbouwers doen rond natuurontwikkeling
- Organiseren van activiteiten rond **natuureducatie en -beleving**

OVERKOEPELEND

- Het **Onderzoekslandschap** gaat over de samenwerking met de onderwijs- en onderzoeksinstituten. Door jaarlijks af te stemmen met het ILVO, HOGENT en UGENT ivm de onderzoeksnoten en -opportuniteiten in Rodeland zullen de kansen voor samenwerking in het kader van onderzoek, stage, bachelor- of masterproef, doctoraat,... toenemen
- **Analyse publieke gronden** ifv diverse doelstellingen (zowel landbouw- als natuurdoelstellingen) en inspelen op opportuniteiten obv vrijwilligheid

LANDSCHAPSVISIE

Opstarten van een verkennende fase voor opmaak landschapvisie in volgende periode van het Rodelandproject. Afstemming met het ruimtelijk beleidsplan Merelbeke-Melle en Oosterzele en bestaande RUP's en andere visies is noodzakelijk.